

HATÁR TÉRSÉG TAPASZTALATOK

AZ OSZTRÁK-MAGYAR HATÁRON
ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉS
SIKERTÖRTÉNETE

IMPRESSZUM

KIADÓ ÉS MÉDIATULAJDONOS

IRÁNYÍTÓ HATÓSÁG
AT-HU 2007-2013

Regionalmanagement Burgenland GmbH
Technologiezentrum, A-7000 Eisenstadt
www.at-hu.net

PROJEKTVEZETŐ ÉS KOORDINÁTOR

DR. YVONNE BRODDA

KÉPSZERKESZTÉS ÉS KÖZREMŰKÖDÉS

RÉKA TÍMEA GYÖRGY-JÁNOSI, MA

TARTALOM

MECCA CONSULTING

DI DR. HANNES SCHAFFER,
DI CLAUDIA LICHTBLAU,
TÍMEA NOVÁK, MA,
DI BEATE SCHAFFER

Paul Hörbiger Weg 12
A-1130 Wien
www.mecca-consulting.at

SZERKESZTŐI ÁTDOLGOZÁS

DR. MICHAELA LEHNER

GRAFIKA

SIGN KREATÍV ÜGYNÖKSÉG KFT.

Balfi út 2
H-9400 Sopron
www.sign.hu

NYOMTATÁS

ELEKTROPRODUCT NYOMDAIPARI KFT.

Baross u. 77
H-2040 Budaörs
www.epcnyomda.hu

KÉPANYAG (AMENNYIBEN MÁSKÉNT NEM SZEREPEL)

PANNONIA PICTURES KFT.

Tóth Gergely
Fő tér 13/A
H-9700 Szombathely
www.pannoniapictures.hu

A megjelenített képek az Irányító Hatóság
AT-HU 2007-2013 tulajdonát képezik.

A kiadványban található további képek és ábrák
a szerzők engedélyével kerültek felhasználásra.

BORÍTÓ FORRÁSMEGJELŐLÉSE

Kép jobbra, középen:
Burgenland Tartományi Tűzoltóparancsnoksága

Kép jobbra, alul:
Fertő-Hanság Nemzeti Park (archív)

ELŐSZÓ

Ausztriát és Magyarországot hosszú múltra visszatekintő határon átnyúló együttműködés köti össze, s a kezdeményezések európai uniós támogatásának is régi hagyománya van. Az 1995-ös kezdetek óta a közös munka egyre jobban elmélyült, továbbfejlődött. A célok azonban továbbra is változatlanok: az emberek mindennapi életének megkönnyítése, a szomszéd ország megismerése, a gazdaság erősítése, valamint a természeti és kulturális örökség közös használata és megőrzése a következő generációk számára.

Az együttműködéshez ugyanolyan fontos a kitartás és elkötelezettség, mint a másikkal való odafigyelés és a kompromisszumkészség. Az európai támogatási programok projektek kezdeményezésére és a kapcsolatok kialakítására ösztönöznek és ennek érdekében pénzügyi forrást biztosítanak. Maga a megvalósítás viszont mindig az adott régió feladata marad.

Ami jól működik, hamar természetessé válik, legyen szó egy kerékpárútról a Fertő tó körül, egy ellenőrzés nélküli határátlépésről vagy nemzeti parkok és természetvédelmi területek együttes használatáról, esetleg tűzoltósági és katasztrófavédelmi gyakorlatok közös lebonyolításáról. Az INTERREG mindenütt jelen volt.

A kiadvány olyan projekteket és tevékenységeket mutat be, amelyek rávilágítanak, mi minden lehetséges, ha a partnerek közösen keltik életre ötleteiket. A kezdeményezések és törekvések tárháza bőséges. Gondolkodjunk továbbra is a határainkon túlmenően, mert megéri!

Mag. (FH) **Tatjana Paar**

Irányító Hatóság

AUSZTRIA-MAGYARORSZÁG Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013 valamint

AUSZTRIA-MAGYARORSZÁG 2014-2020 INTERREG V-A

TARTALOMJEGYZÉK

Ausztria - Magyarország Határon Átnyúló

Együttműködési Program

6

Keresztül-kasul a határtérségben

8

Határtalan mobilitás

10

Élet és munkavállalás a szomszédban

12

Közös ötletek az innovatív határtérségért

14

A víz, mint összekötő elem

16

Védelem és biztonság

18

A Fertő tó felemelkedése

20

Egy szülőföldön, több nyelven

22

Idővonal

24

Átlagember a határtérségben

24

AUSZTRIA - MAGYARORSZÁG HATÁRON ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉSI PROGRAM

Az 1989. augusztus 19-én Sopron közelében tartott Páneurópai Piknik, mely során 700 NDK állampolgár menekült nyugatra, fontos szerepet játszott Európa újraformálódásában.

Ausztria 1995-ös Európai Unióhoz való csatlakozását követően a két ország először az INTERREG IIA, illetve IIA és a PHARE CBC kezdeményezések keretében dolgozott együtt. Ezek elsősorban az együttműködés jövőjének megalapozására és a szükséges intézmények felépítésére koncentráltak. Miután 2004-ben Magyarország is uniós taggá vált, 2007-tel kezdődően először nyílt lehetőség az Európai Területi Együttműködés (ETE) keretén belül egy program megvalósítására, melyben mindkét ország a kezdetektől részt vett. A 2007-2013-as időszak programja 101 millió eurót biztosított és két fő célkitűzést nevezett meg: a versenyképesség, innováció, valamint a kutatás és fejlesztés támogatását, továbbá a fenntartható fejlődés és elérhetőség elősegítését. A gazdasági térség ennek köszönhetően erősödött, a környezet védelme különös figyelmet kapott és kulturális, illetve szociális projektek valósultak meg.

2015. június 30-án az Európai Bizottság elfogadta az INTERREG V-A-t, az új együttműködési programot. Ezáltal szabaddá vált az út az új határon átnyúló projektek előtt egészen 2020-ig.

Az új program kiemeli a környezetvédelmi projektek fontosságát, különösképpen a közös természeti térségek közös kezelését: a határmenti nemzeti parkokban a biológiai sokszínűség fenntartását célul kitűző projektektől kezdve egészen a közös természeti és kulturális örökség megővését elősegítő tevékenységekig. Egy másik központi téma a mobilitás: a fő cél, a régió transzeurópai hálózatokhoz (TEN) való kapcsolása, az elérhetőség javítása és a környezetbarát közlekedési eszközök használatának támogatása.

Az új program olyan regionális és helyi kezdeményezéseket is támogat, melyek célja az együttműködés elmélyítése. Ez történhet például nyelvkurzusok, közös képzések és szakmunkások számára szervezett továbbképzések formájában. Ezen túlmenően különös figyelmet és támogatást kapnak azok a kis- és középvállalkozások (kkv-k), amelyek tevékenységüket mindkét országra ki szeretnék terjeszteni. A helyi gazdaságba történő közvetlen beruházások megkönnyítése szintén kiemelt helyet kap.

A hazai pénzügyi forrásokat is beleértve az új támogatási program több mint 95 millió eurót biztosít az osztrák-magyar határtérség együttműködésének elősegítésére.

ADATOK ÉS TÉNYEK AZ AUSZTRIA-MAGYARORSZÁG HATÁRON ÁTNYÚLÓ EGYÜTT- MŰKÖDÉSI PROGRAMRÓL 2007-2013

KÖZÖS ÁLLAMHATÁR HOSSZA

356 km

3,7 millió

A PROGRAMTÉRSÉG
LAKOSSÁGA

88

TÁMOGATOTT
PROJEKT

364

PROJEKT-
PARTNER

PARTNER
ÁTLAGOSAN
PROJEKTEN-
KÉNT

101 millió €

TELJES PROGRAM-
KÖLTSÉGVETÉS

↓ ebből

82 millió €

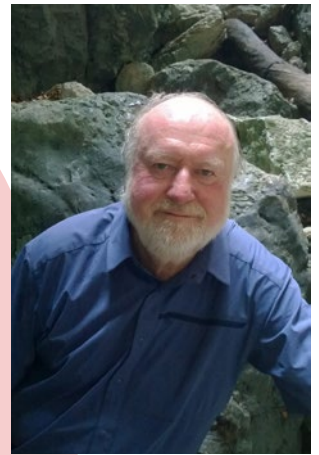
ERFA TÁMOGATÁS

↓ ebből

20 millió €

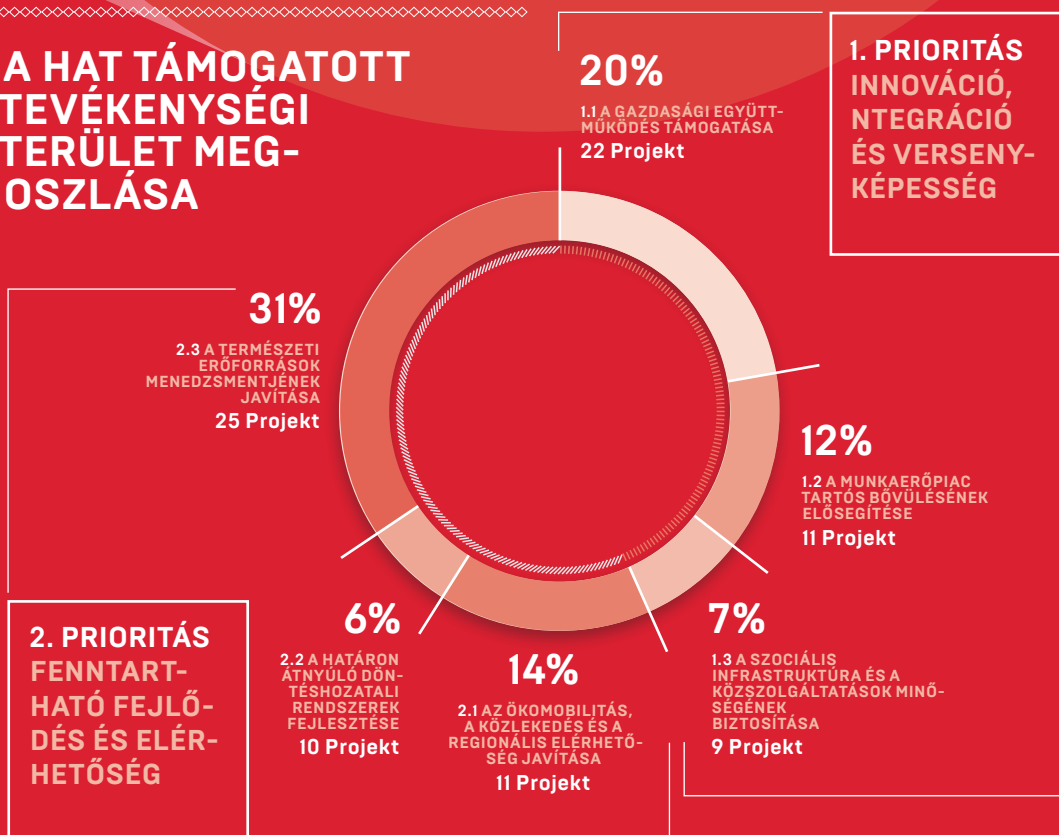
ÉPÍTÉSI ÉS INFRASTRUK-
TURÁLIS BERUHÁZÁSOK
FINANSZÍROZÁSÁRA

” Az 1995–1999-es támogatási időszakra vonatkozó EU-s rendeletek a geopolitikai adottságokat teljesen figyelmen kívül hagyva Bécs városának engedélyezték a határon átnyúló együttműködést. Ezért aztán egy nagy, európai konferenciára a bécsi telefonkönyvvel a kezemben érkeztem, amely tele volt magyar, cseh és szlovák nevekkal! Az nem lehet, hogy mi ezekkel a szomszédos országokkal ne dolgozhassunk együtt! Az azt követő támogatási időszakban végül engedélyezték a Magyarországgal való együttműködést. Ez hatalmas mérföldkőnek számított akkoriban a határon átnyúló együttműködés hajnalán.”

Walthers Stöckl,
Bécs MA27 volt munkatársa, a határon átnyúló együttműködés úttörője

A HAT TÁMOGATOTT TEVÉKENYSÉGI TERÜLET MEGOSZLÁSA

36

A LÉTREHOZOTT HÁLÓZATOK SZÁMA

17.364

A HATÁRON ÁTNYÚLÓ KÉPZÉSEKBE BEVONT SZEMÉLYEK SZÁMA

9.773 FÉRFI

7.591 NŐ

KERESZTÜL-KASUL A HATÁRTÉRSÉGBEN

„A legszebb határelményem az volt, amikor először útlevel és dugó nélkül mentem át a határon és hirtelen nem tudtam, hogy már átértem vagy sem.“

Alexandra Deimel,
Szövetségi Kancellária,
Ausztria

Kerékpártúra a Fertő tó körül? Evezés a Lajtán Bruckneudorfból (Királyhida) egészen Mosonmagyaróvárig? Esetleg egy spontán termálfürdő-látogatás a határ másik oldalán? Míg korábban a határ gátat szabott ezeknek, addig ma az ajtón kilépve attraktív szabadidős lehetőségek tárháza áll rendelkezésre.

Az osztrák-magyar határtérség látnivalókban és élményekben hihetetlenül gazdag: várak, termálfürdők és a borkultúra valamint a természeti értékek az erdők, mezők, folyók és tavak mentén. Ausztria és Magyarország együttműködésének köszönhetően e kínálat most már határon átnyúlóan is igénybe vehető és számos új kapcsolódási és pihenési lehetőséget kínál a helyi lakosság számára. Eredményképpen növekszik a régióban az életminőség, valamint egyre több látogató érkezik a környező nagyvárosokból és távolabbi településekről is a térségbe. A turizmus felvirágzása új munkahelyeket teremt és elősegíti a gazdaság fejlődését.

Ezt a potenciált a határtérség is felismerte. Négy nemzeti park, tíz natúrpark és számos védett terület bevonásával a természet-alapú turizmus támogatása egyre nagyobb jelentőséget kap. A PaNaNet projektnek köszönhetően megerősödött a határmenti védett területek együttműködése. A projekt része volt a régió ökoturisztikai kínálatának közös fejlesztése, túravezetők képzése és a nyilvánossági-, marketingfeladatok jobb összehangolása.

A Fischenbach, Semmering és Kőszeg között húzódó 120 km hosszú határokat átszelő alpannonia® túraútvonal változatos tájakon át vezetve nyújt egyedülálló élményt. A rávezető utakkal együtt összesen 370 km-en segítik táblák a tájékozódást, állnak rendelkezésre pihenőhelyek, valamint túravezetők. Mára az alpannonia® a túrázók körében ismert márkává vált.

Kerékpárutak kisforgalmú határátkelőkön történő összekötése, kitáblázása és infrastruktúrával ellátása által, valamint a Hansági-főcsatornán kerékpáros híd építésével a határtérségben egy közel 1.200 km-es kerékpáros hálózatot sikerült kiépíteni (CYCLING AT-HU, ÖRRAGO, Fertő-Hanság mobil). Az INTERREG-nek köszönhetően végre már semmi sem állhat a határtalan kerékpáros élmények útjába!

Nem csak a szárazföldi szabadidős programok palettája bővült, a határtérségben a vízi sportok szerelmesei is megtalálják a számításukat. Kenuval evezni a Lajtán Királyhidától Mosonmagyaróvárig (60 km!) különleges élmény mindazok számára, akik az érintetlen természet szépségét testközelből szeretnék élvezni, aktív időtöltésre vágyanak és a mindennapokból pár órára szívesen kiszakadnának (LEITHA-LAJTA).

alpannonia

Határon átnyúló Prémium Turistaút előkészítése és kialakítása Kőszegtől a Semmeringig és tovább a Joglland Waldheimat régióba
www.alpannonia.at

CYCLING AT-HU

Határtalan kerékpáros élmény
www.cycling-at-hu.eu

ÖRRAGO

Kompetencia Hálózat az
 ŐRSÉG-RÁBA-GORIČKO hármashatár
 Natúrpark mintarégióvá fejlesztéséért
www.naturparkraab.at

Leitha - Lajta

Határon átnyúló ökoturizmus
 és vízisport a Lajtán
<http://kanu-leitha.eu>

Fertő-Hanság mobil

Fertő-Hansági Környezetbarát Mobilitás
www.b-mobil.info

PaNaNet

Burgenlandi és nyugat-dunántúli
 természetvédelmi területek hálózata
www.pananet.eu

HATÁRTALAN MOBILITÁS

„Japánok és dél-koreaiak jártak Sopronban és a vasútállomáson az utastájékoztató tábla előtt állva megkérdezték, hogy pontosan most melyik országban is vannak. Nem értették, hogy az induló vonatok többsége miért Ausztriába tart és nem Magyarország irányába.”

Németh Béla,
GYSEV Zrt.

Magyarország 2007-es schengeni övezet-höz való csatlakozásával véget ért a hosszadalmas határellenőrzések korszaka. A vonatok ma már észrevétlenül suhannak át a határon. Az elmúlt években javult a regionális és távolsági vasúti kínálat a két ország között. A határtérségben a városok közötti összeköttetést nagy népszerűségnek örvendő Eu-Regio vonatok biztosítják.

A közösségi közlekedés további kiépítése kiemelten fontos az egész régió számára. Számos ingázó és turista profitál az autóbussz és vasúti összeköttetések fejlesztéséből. A tömegközlekedés nem csak a környezetet kíméli, de csökkenti a balesetek számát is.

A közlekedési infrastruktúra drága. A kínálat hatékony fejlesztése és a megfelelő beruházási döntések meghozatala érdekében elengedhetetlen az igények előretekintő felmérése. Mivel a két ország közlekedést érintő adatai technikai okokból kifolyólag nem összehasonlíthatók, a közlekedési modellek rendszerint az adott ország határáig terjednek, így eddig nem volt lehetséges

a határhoz közeli, illetve a határon átnyúló infrastruktúraprojektek hatásának feltérképezése. A VKM és ERRAM projektek ezt a hiányosságot orvosolták.

Gyakran az utasok számára is igazi kihívást jelent megtalálni a határon átnyúló összeköttetéseket. Ebben nyújtanak segítséget a mobilitási központok, melyek az utasok számára információs és tanácsadó helyként, a tömegközlekedési projektek számára pedig koordinációs központként működnek. A Burgenlandi Mobilitásközpont ezen a területen aktív kezdeményező szerepet vállalt a GreMo Pannónia projektben létrehozott határon átnyúló információs rendszerrel. Sopronban az első magyar mobilitási központ többnyelvű tájékoztatással támogatja az utazóközönséget. A Fertő-Hanság mobil projekt a Fertőzug tömegközlekedéssel való megközelítéséhez járult hozzá. A Fertővidéki Helyi Érdekű Vasút Neusiedl (Nezsidler) és Fertőszentmiklós közötti modernizálásának és a kerékpárkölcsonzó rendszer bevezetésének köszönhetően javultak mind a lakosság mind pedig a régióba érkező turisták ökomobilitási lehetőségei.

A sorompó nélküli vasúti átjárókban gyakran történnek súlyos balesetek. 2011-ben Ausztriában 144 baleset történt, mely során 20-an veszítették életüket, Magyarországon pedig 51 balesetben 27-en hunytak el. A SiEBaBWe projekt keretén belül egy nemzetközi munkacsoport 28 vasúti átjárót vizsgált felül a határon átnyúló vonalak mentén Burgenland és Nyugat-Magyarország területén. A kapott eredmények figyelembevételével koncepciókat dolgoztak ki a közlekedésbiztonság fokozása érdekében. A lakosság figyelmének felhívása a két ország eltérő előírásaira és közlekedési szabályaira szintén kiemelt szerepet kapott a projektben. A fehéren villogó fény sorompó Magyarországon azt jelenti, hogy a berendezés működik. Ha nincs fényjelzés, akkor az üzemzavarra utal és az átjárót csak fokozott óvatossággal szabad megközelíteni. Ezzel szemben Ausztriában amennyiben nincs semmilyen fényjelzés, szabad az áthaladás a vasúti átjárón.

VKM AT-HU

Egy integrált, intermodális, határon átnyúló forgalomkeltési és ráterhelési modell létrehozása

ERRAM HU-AT

Határon Átnyúló Elérhetőség - Raszteres Elemzési Adatmodell HU-AT
www.raumordnung-noe.at/index.php?id=319

GreMo Pannonia

Határon átnyúló mobilitás Burgenland – Nyugat-Magyarország
www.b-mobil.info

Fertő-Hanság mobil

Fertő-Hansági Környezetbarát Mobilitás
www.b-mobil.info

SiEBaBWe

Vasúti útátjárók biztonsági vizsgálata a Burgenlandi és Nyugat-magyarországi határon átnyúló vasútvonalakon

Németh Béla, GySEV

ÉLET ÉS MUNKAVÁLLALÁS A SZOMSZÉDBAN

„Amikor lezártuk az IGR projektet idén márciusban, 74.019 ügyfelünk volt regisztrálva. Ez majdnem Szombathely lakosságának felel meg. Az állami hatóságok, intézmények után nekünk van a legnagyobb adatbázisunk az Ausztriában dolgozó magyar munkavállalókról a régióban. A tanácsadásainkon keresztül pedig nem csak ezt a 74.019 embert sikerült elérni, hanem azok családját és baráti, ismeretségi körét is.”

Horváth Csaba,
MSZOSZ Nyugat-Dunántúli
Regionális Képviselője

A személyek szabad áramlása, tehát az Európai Unió területén való szabad letelepedés, munkavállalás és tanulmányok folytatásának lehetősége az egyik legtöbbször tartott alapelv egy EU-állampolgárok körében végzett felmérés szerint. Nincs ez másképp a határtérségben sem. A határon átnyúló munkaerőpiac adta lehetőségeket elsősorban a Burgenlandba ingázó magyar munkavállalók használják ki. Számuk az elmúlt években jelentősen növekedett: először Magyarország EU csatlakozásával, majd a 2007-es schengeni egyezmény életbe lépésével, mely véget vetett a határátkelőknél megszokott több km hosszú dugóknak. Mivel 2011 óta nincs több munkavállalási engedélyre szükség, így az illegális foglalkoztatás is csökkenő tendenciát mutat.

A Magyarországról érkező ingázók ausztriai munkavállalásának fő motívuma közismert:

az egykori vasfüggöny menti országok között még mindig bérkülönbségek figyelhetők meg. Ausztria és Magyarország esetében az arány jelenleg 3:1 körül alakul. Mindez a határon átnyúló munkaerőpiacot új problémák elé állítja: míg a jelenlegi szituáció a burgenlandi munkaerőpiacra jelentős nyomást gyakorol, addig Nyugat-Magyarországnak a képzett és motivált szakemberek „elszívásával” kell szembesülnie.

A kihívásokkal való szembenézést az INTERREG is segíti. Az IGR – Jövő a határtérségben címet viselő projekt nagyban hozzájárult a liberalizált munkaerőpiac pozitív alakításához. A két ország szak szervezeti szövetségei összefogtak a jobb munkakörülmények, igazságos bérezés és a munkajogi előírások betartása érdekében. Szükségem van munkavállalási engedélyre? Hol vagyok jogosult orvosi ellátásra?

Mennyi a felmondási idő? Ausztriában vagy Magyarországon kell adót fizetnem? – A projekt 8 éves futamideje alatt hasonló kérdések megválaszolására nyílt lehetőség több mint 74.000 (!) tanácsadás keretében. Sor került továbbá 170 tájékoztató rendezvényre, 50 kiadvány megjelentetésére és a 145 kooperációs találkozó során számos hálózat kiépítésére a régióban működő intézmények között.

Közvetlen javulást hozó eredményeket sikerült elérni a SOPRO projekt segítségével is, amely mottójához hűen - „Szociális gazdaságban előállított termékek a környezet érdekében” - szociális vállalkozások bevonását és fenntartható minőségi termékek előállítását írta a zászlajára. A projekt során 450 munkahely jött létre fogyatékkal élők számára és több mint 200 olyan fenntartható terméket és szolgáltatást sikerült kifejleszteni, mint például méretre szabott ruhák különleges igényű emberek részére vagy hulladékból készült minőségi termékek („Upcycling”) az USB adathordozótól egészen a gereblyéig. Ezen kívül több mint 1.200 esetben adtak tanácsot cégeknek és közintézményeknek. A projekt vége ugyanakkor valaminek a

kezdetét is jelentette: 2014. decemberében megalakult a „Goodworks Innovation Agency” alsó-ausztriai és nyugat-magyarországi székhellyel. A „Goodworks” egy olyan közhasznú online platform, amely hátrányos helyzetű emberek által létrehozott termékek és szolgáltatások értékesítésével foglalkozik és amely azt a célt tűzte ki maga elé, hogy európai szinten aktív kezdeményezéssé fejlődjön.

A térség számos családi kézben lévő vállalkozása számára a generációváltás jelentős változást jelent. Míg Ausztriában a családi vállalkozások öröklődése hosszabb múltra és ezáltal nagyobb tapasztalatra tekint vissza, addig a magyar cégek, amelyek nagy része a rendszerváltást követően jött létre, most először találják szembe magukat az utódlás kérdésével. Annak érdekében, hogy a váltás gördülékenyen menjen, a SUCCEED projekt 80 családi tulajdonban levő vállalkozást készített fel különböző képzések és tanácsadások segítségével a staféta átadására.

IGR
Jövő a határtérségben
www.igr.at

SOPRO HU-AT
„SZOCIÁLIS GAZDASÁGBAN ELŐÁLLÍTOTT TERMÉKEK”
– A környezetvédelem és fenntarthatóság elvének megvalósítása a gazdasággal és a közsférával karöltve a szociális vállalatokkal
www.sozialproduziert.at

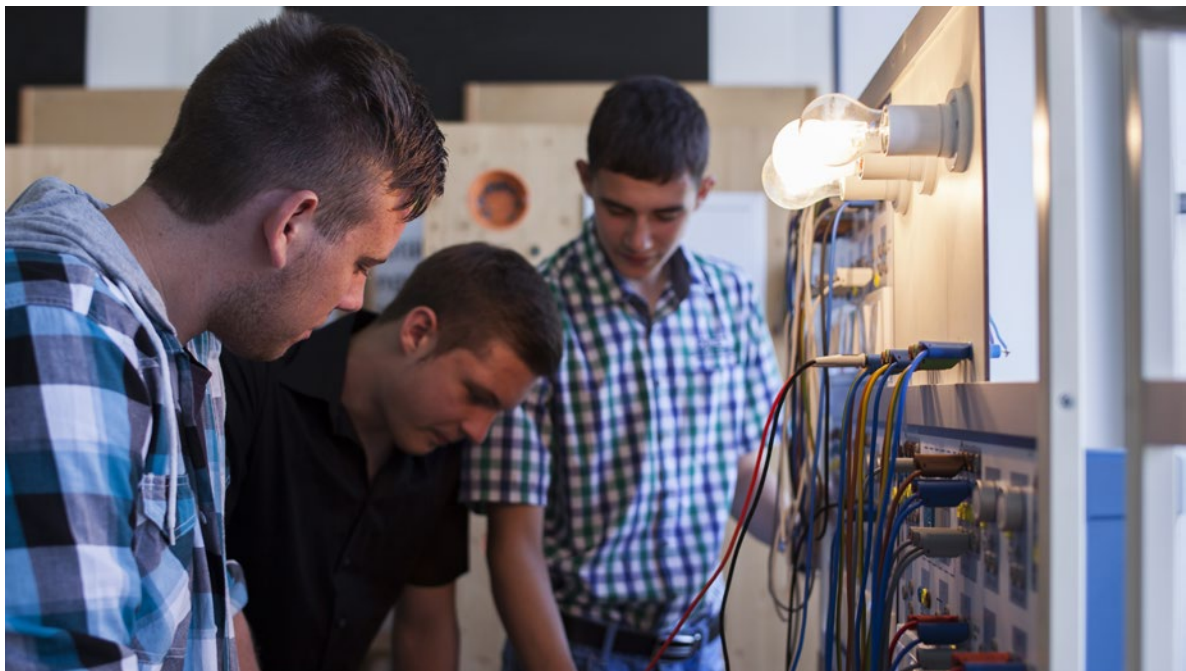
SUCCEED
A generációkon átívelő családi vállalkozások fenntartható fejlődésének javítása az osztrák-magyar határmenti régióban
www.succeed-project.info

KÖZÖS ÖTLETEK AZ INNOVATÍV HATÁRTÉRSÉGÉRT

” Mint kutatóintézet gyakorlatilag a világ bármelyik pontján dolgozhatnánk, kereshetnénk együttműködő partnereket. A 90-es években azonban felismertük, hogy kézenfekvő a szomszédokkal együtt dolgozni, hiszen minden partner könnyen elérhető és nem kell messzire repkedni. Sikerült egy széles és intenzív kapcsolatrendszert kialakítani, amelyen keresztül rengeteget tanulunk egymástól.”

Lados Mihály
MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont

Az olyan természetes források, mint például a víz, talaj, nyersanyagok és a tiszta levegő a gazdaság és életminőség alapját jelentik, de nem állnak korlátlan mennyiségben rendelkezésünkre. Tekintettel a Föld népességének növekedésére fontos, hogy forrásainkat a lehető leghatékonyabb módon használjuk fel.

A jövőben a megújuló és regionális forrásokból származó energia termelése különös jelentőséget fog kapni. Burgenland a szélenergia hasznosításában már évek óta az élen jár. A tartomány 2013 óta több energiát termel, mint amennyit felhasznál. A Nyugat-Dunántúl hasonló, viszont egyelőre még nem kiaknázott potenciált rejt magában és sokat profitálhat Burgenland ezen területen szerzett tudásából. A szélenergia viszont csak egy a sok hatékony erőforrásfelhasználásra irányuló lehetőség közül: energiatakarékosággal, jobb energiatarolással és más megújuló energiaforrásból való energianyeréssel szintén sokat lehet elérni. Az ESPAN projekt ezt a célkitűzést követte, amikor a Pannon térség határon átnyúló energiastratégiájának kialakításával megalapozta a helyi és regionális szinten

fellelhető erőforrások legjobb kiaknázásának lehetőségét. Különböző kísérleti projektek keretében feldolgozásra kerültek olyan témák is, mint a műanyag hulladékok, szolárenergia és biomassza hasznosítása.

A kis- és középvállalkozások energiahatékonyágával az ESP projekt foglalkozott. A pékségtől kezdve, az asztalosműhelyen át egészen az autószerelő üzemig mindenki személyre szabott energiatakarékosági tippeket kapott. Az egyéni tanácsadás iránti igény kielégítésére létrejött egy energia tanácsadókból álló hálózat is. A megújuló energiával foglalkozó szakemberek képzése viszont egyelőre még gyerekcipőben jár. Ezen szükséglet kielégítésére Güssing és Szombathely ügynevezett szolár laborjaiban európai szinten elismert szolártechnikus képzés zajlik épületgépészek, villanszerelők és a rokon szakterületek képviselői részére (Solarschule II).

A határon átnyúló kutatási együttműködésből más területek is profitálnak. A Pannon Egyetem keszthelyi Georgikon Kara kiváló szakértelemmel rendelkezik a haszonállatok

takarmányozásával kapcsolatban, a Bécsi Állatorvostudományi Egyetem pedig az állat-egészségügy terén szerzett magának nemzetközi hírnevet. Mivel a két kutatási súlypont remekül illeszkedik egymáshoz, ezért a két intézmény összefogott a CEPO projekt keretében, hogy választ adjon a következő kérdésekre: Milyen összefüggésben áll a baromfitakarmányozás az olyan kórokozók felbukkanásával, mint például a szalmonella, melyek az ember számára is veszélyesek lehetnek? Milyen lehetőségek vannak a fenntartható takarmányellátásra, mint például a gabona és kukorica regionális beszerzésére? Hogyan diagnosztizálhatók a baromfibetegségek a lehető leghamarabb? A kutatás eredményei és felismerései az oktatási és továbbképzési anyagokba is bekerültek, ezzel is a regionális baromfigazdaság és ezáltal végeredményben a fogyasztók javát szolgálva.

ESPAN

Pannon Energia Stratégia
<http://www.espan.at>

Solarschule II

A meglévő güssingi és szombathelyi szoláriskolák kiépítése és bővítése
www.eee-info.net

ESP

Az energiahatékonyság növelésének és a megújuló energiaforrások használatának támogatása gazdálkodó szervezeteknél
www.energysp.eu

CEPO

Egyetemek kooperációján alapuló, a baromfi termék előállítás hatékonyságát javító oktatási és kutatási együttműködés kialakítása
<http://www.cepofocus.eu/>

„Egyszer
gyerekkoromban
Sopronban jártam
egy múzeumban, ahol
felfedeztem valamit,
amire egyáltalán nem
számítottam: egy
ősregi könyvben pontos
feljegyzéseket találtam
Burgenlandról. Minden
egyek telek, minden egyes
tehén nyilván volt tartva.
Ekkor tudatosult bennem
először, hogy a határ-
társág milyen szorosan
egybefonódik.”

Martina Jauck,
Regionalmanagement
Burgenland

A VÍZ, MINT ÖSSZEKÖTŐ ELEM

Egy határon átnyúló folyóvizekben gazdag régióban megkerülhetetlen a számos területet lefedő, szoros együttműködés. A vízgazdálkodás területén Ausztria és Magyarország évtizedek óta jól működő munkakapcsolatra tekint vissza. Az Osztrák-Magyar Határvízi Bizottság 1956 óta koordinálja a közös vizek körüli kérdéseket. Tevékenysége túlmutat az olyan konfliktusok kezelésén, mint amilyen a Rába habzása is volt, amikor egy stájer börgyár a szennyvizét a folyóba bocsátotta.

Az árvízvédelem területén szintúgy megkérdőjelezhetetlen az együttműködés fontossága. A ProRaab(a) projekt keretén belül olyan, a Rába teljes vízgyűjtő területére kiterjedő árvízi előrejelző rendszert alakítottak ki, amely lehetővé teszi, hogy szükség esetén Ausztriában és Magyarországon is időben

megindítsák a koordinált árvízi védekezést. Egy másik projekt, az OPENWEHR célkitűzése a Rába ökológiai állapotának javítása, ezzel együtt az árvízvédelmi feladatok megoldása volt. Az együttműködésnek köszönhetően csökkent a visszaduzzasztás okozta kockázat, erősödött a halpopuláció és az egyhangú, csekély öntisztulású szakaszok esetében is pozitív változás történt. Ezáltal a Rába minősége érezhetően javult.

A világon egyedülálló kutatási feltételeket biztosít a Bécs Brigittenau kerületében létrehozott kísérleti csatorna, amelynek 2,6 millió eurós építési beruházása a SEDDON elnevezésű INTERREG projektben kapott finanszírozást. Itt vizsgálják a Bécsi Agrártudományi Egyetem (BOKU) és a Budapesti Műszaki Egyetem kutatói, miért változik gyorsabban a Duna medre, mint ahogyan

ProRaab(a)
Rába előrejelzési modellje
www.proraab.eu

OPENWEHR
Duzzasztók átjárhatósága
a határvidéki Rábán
www.openwehr.net

SEDDON
A DUNA hordalékvizsgálata és
menedzsentje
www.seddon.boku.ac.at

Aqua Bgld - Sopron
Pannon-Fertő régió határon
átnyúló vízellátás fejlesztés

a számítások indokolnák. Arra is kíváncsiak, hogy bizonyos folyószakaszokon az áramtermelő bóják, mint „modern vízimalmok”, környezetbarát alternatívát jelenthetnek-e az energianyerésre és emellett kutatásokat végeznek a különböző növények árvízlefolyásra kifejtett hatásáról. A kutatás eredményei, a kísérleti csatorna, valamint a tervezett vízepítési laboratórium a jövőben mind belföldi, mind külföldi kutatók számára rendelkezésre áll.

Az Aqua Burgenland-Sopron projekt központi témája a határtérség ivóvízellátása. Vízellátó létesítmények közös tervezése, reaktiválása és részben új létesítmények építése által a pannon régióban élő közel 300.000 ember számára a jövőben is elegendő mennyiségű és kiváló minőségű ivóvíz áll rendelkezésre.

VÉDELEM ÉS BIZTONSÁG

”1987-ben az általam létrehozott Corvinus Kör volt az első olyan határon átnyúló szervezet, amely egy keleti szocialista és egy nyugati kapitalista ország között létrejött. Amikor a rendszerváltást követően feloszlatták a titkosszolgálatokat, közölték velem, hogy engem is figyeltek, mert olyan sokat dolgoztam együtt az osztrákokkal.”

Szalay Csaba
Osztrák-Magyar
Corvinus Kör

Árvíz, katasztrófák, tűz és balesetek nem ismernek határokat. Régebben, ha valami történt a határ egyik oldalán, nem volt lehetőség segítségnyújtásra a másik oldalról, az érintetteknek meg kellett várni, amíg saját embereik a helyszínre érkeztek. Ilyen helyzetben azonban minden perc számít! A burgenlandi és magyar tűzoltóság ezért már évekkel ezelőtt professzionális határon átnyúló együttműködésbe fogott. Ennek jogi hátterét több Ausztria és Magyarország között létrejött egyezmény és megállapodás képezi. Az együttműködés egyik mérföldköve a burgenlandi tartományi tűzoltóiskola 2002-2003-ban történt „Pannon Kompetencia Centrummá” való átépítése volt. Az INTERREG

program támogatásával így lehetővé vált a határon átnyúló kiképzés. 2007-ben Magyarország schengeni csatlakozásával új lehetőségek nyíltak az osztrák-magyar katasztrófavédelmi együttműködésre és segítségnyújtásra vonatkozóan, amelyek azonnal kiaknázásra is kerültek. Az INTERREG segítségével 2,8 millió euró értékben megépült Eisenstadtban a BrandHÁZ nevet viselő tűzoltó-kiképzőközpont, amelyet 2010-től az osztrák és magyar tűzoltóság közösen használ gyakorlatozási célokra. A kiképzőközpont életszerű szituációkat, köztük akár 800 fokos hőmérsékletet és sokféle valós helyzetet szimulál: garázsban, konyhában vagy hálószobában keletkezett tüzet, álmennyezeti

vagy akár ipari tüzeseteket. Az új BrandHÁZ megnyitása óta 272 alkalommal adott otthont tűzoltósági gyakorlatoknak, amelyek során összesen 6.345 résztvevő, köztük több mint 1.000 magyar készülhetett fel az éles helyzetekre. A gyakorló ház közös használata, valamint a kétnyelvű tananyag elősegíti a határon átnyúló bevetések és az együttműködés hatékonyságát.

A NeuRISK projekt olyan közös vízi és szárazföldi, a térség sajátosságaira és veszélyforrásaira koncentráló gyakorlatok megvalósítását támogatta, mint például egy esetleges nádtűz a Fertő tónál vagy erdőtűz a Sopron körüli erdőkben. A gyakorlatok során reális scenáriók bekövetkezésére készültek fel a résztvevők. A Mörbischi (Fertőmeggyesi) Ünnepi Játékok tűzijátékára való előkészületek során pirotechnikai eszközök robbannak fel. A pirotechnikus megsérül, a tűz pedig lángra lobbantja a nádat és az erős szél miatt gyorsan terjed tovább. Az erős füstképződés miatt egymásnak ütközik egy sétahajó és egy elektromos csónak, bejelentik egy személy eltűnését, a sétahajó utasait evakuálni kell. A burgenlandi tűzoltóság a mentéshez és oltáshoz a soproni tűzoltóság segítségét kéri. Pár óras bevetés után a mentő egységek urai a helyzetnek... és szerencsére ez csak egy NeuRISK gyakorlat volt, nem a valóság. A szimuláció során szerzett ismereteknek és tapasztalatoknak köszönhetően válsághelyzetben biztosított a problémamentes együttműködés.

A Fertő tó a vízisportok szerelmeseinek paradicsoma. A kedvező szélviszonyok számos vitorlázót, szörföst és egyre több kite-ost csábítanak a tóra, miközben az időjárás változás okozta veszélyeket gyakran alábecsülik. A Fertő tó sekély vízmélysége és nagy vízfelülete miatt rossz időben a hullámok rövidek, amely főleg a fürdőzők számára lehet veszélyes. A szél a víztömeget gyakran a tó egyik oldala felé tereli és ezáltal a

hajókat kormányozhatatlanná teszi. Az időben leadott figyelmeztetés életet menthet. Az osztrák oldali viharjelző berendezések felújítása és magyar oldali bővítése az STWA projekt keretén belül valósult meg. Így most már összesen 11 viharjelző figyelmezteti a vízi sporolókat a közelgő rosszidőre.

BrandHÁZ

Egy kétnyelvű tűzoltókiképző központ létrehozása a határon átnyúló tűzoltókiképzésért
www.brandhaz.eu

NeuRISK

Regionális közös kockázatmegelőzés és katasztrófavédelmi együttműködés a Győr-Moson-Sopron és Burgenland térségben

STWA

A Fertő tavi Viharjelző Rendszer modernizálása és bővítése

A FERTŐ TÓ FELEMELKEDÉSE

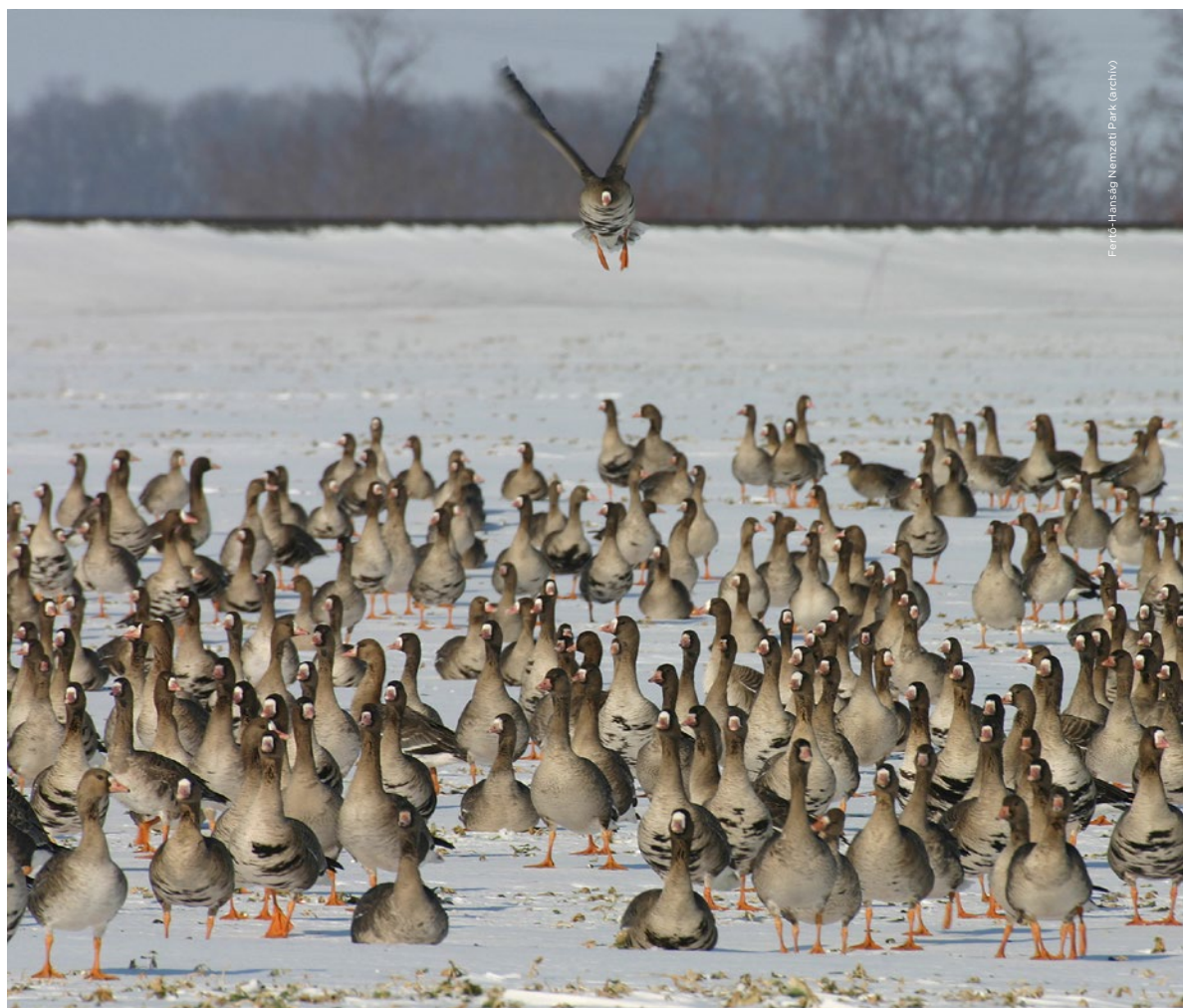
Az osztrák-magyar határtérség tájai rendkívüli sokszínűséget mutatnak az Alpoktól, illetve annak Magyarorszáig érő nyúlványaitól kezdve, dombos vidékek és messze nyúló síkságokon át, a Dunán és medencéjén keresztül egészen Európa legnagyobb sztyepptaváig a Fertő tóig és a Balatonig. Ez a változatos vidék számos állat- és növényfajnak nyújt otthont. A Fertő és a Hanság 348 madárfajnak biztosít életteret. Az Őrségi Nemzeti Park területén 104 lepkefajt figyeltek meg, a burgenlandi védett területeken pedig 24 denevérfaj él. A sárgaliliom világon ismert állományának 30%-a Zala megyében található és a Szalafő Erdőrezervátumban 13 hektáros erdő áll védelem alatt.

A számos vándormadár vonulási útját, fészkelő helyét érintő és más állatoknak otthont adó ökológiailag értékes életterek egy sűrűn lakott régió közepeén találhatóak, védelmük ezért különösen fontos. Ezt felismerve az elmúlt években Burgenlandban és a három szomszéd magyar megyében sok új védett terület jött létre.

A Fertő tó az egyik legismertebb példa: a terület élővilágát Ausztriában és Magyarországon is nemzeti park védi. Ezen kívül 2001. december 13. óta határon átnyúló kultúrtájként szerepel az UNESCO világörökségi listáján, vagyis a pannon sztyepp tó és környéke kiemelkedő jelentőséggel és értékkel bír az egész emberiség számára.

”Egy újságíró egyszer megkérdezte, hogy melyik a Fertő tó szebbik része, a magyar vagy az osztrák. Micsoda kérdés! Magyar kollégám kifogástalan eleganciával ezt válaszolta: „Tisztelt Hölgyem, képzelje azt, hogy Ön egy liba...”

Alois Lang,
Neusiedler See - Seewinkel
Nemzeti Park

Fertő-Hanság Nemzeti Park (archív)

A védetté nyilvánításnak csak akkor van értelme a határtérségben, ha a védett területek egymással kapcsolatban vannak és az érintett országok együttműködnek egymással. Az olyan kérdéseket, mint például hogy, milyen állatfajok védelmére kell különös figyelmet fordítani és ehhez mely szabályok betartása szükséges, csak közösen lehet megvitatni. Itt mutatkozik meg igazán a határon átnyúló együttműködés szükségessége, hiszen a szomszédos országok törekvései egymást ki kell, hogy egészítsék.

Az INTERREG projektek is ezt támogatják: többek között összehangolt környezeti neveléssel (Fertő NEU-NAT, PaNaNet), a Fertő tó közös világörökség kezelési tervének megvalósításával (Welterbe) és a madármegfigyelési lehetőségek kiépítése által (Vogelwarte Madárvárta Neusiedler See - Hanság). A közös fajvédelemnek köszönhetően a bütykös ásólúd, a fattyúszerkő és a kis kárókatona újra sikeresen költenek a térségben. Emellett egyre több daru pihen meg a régióban, így valószínűleg egyre többen is fognak itt fészket rakni. A legeltetésre használt tóparton az eddig a nád által kiszorított halofiták (sótűrő növények) egyre nagyobb területen tudnak újra elterjedni, az Illmitz melletti Sandeck környékén pedig nemrég újra megjelent a törös szöcske.

Welterbe

Az UNESCO Fertő-Neusiedler See világörökség kezelési tervének megvalósítása
www.welterbe.org

Vogelwarte Madárvárta Neusiedler See - Hanság

Madármegfigyelő infrastruktúra létesítése és bővítése a Fertő tó és a Hanság magyar-osztrák Ramsari területein

PaNaNet

Burgenlandi és nyugat-dunántúli természetvédelmi területek hálózata
www.pananet.eu

FERTŐ-NEU-NAT

Fertő-Hanság/Neusiedler See-Seewinkel együttműködés a természetért

Neusiedler-See – Seewinkel | Nemzeti Park (archív)

Kovács, RMB

EGY SZÜLŐFÖLDÖN, TÖBB NYELVEN

1996-ban kidolgoztunk egy projektet, amelynek témája Liszt Ferenc szülőföldje volt. Ennél a projektnél végre nem arról volt szó, hogy Liszt osztrák, magyar vagy német nemzetiségű volt-e, hanem a határtérség zenei régióként való pozicionálásáról. Liszt Ferenc a közös örökségünk, egy európai polgár, akire mindannyian büszkék lehetünk.“

Taschner Tamás,
Fertő-táj Világörökség
Egyesület

Német, magyar, burgenlandi horvát, olykor roma – számos családban hagyománynak számít a többnyelvűség. Az osztrák-magyar határtérséget sokszínű kultúra és gazdag tradíciók jellemzik. Az elmúlt évszázad erősen megtépázta ezt a jellegzetes többnyelvűséget, először az első világháborút követő határkijelölés, majd az azt követő üldözések, végül pedig a vasfüggöny választotta el egymástól a népeket. Most viszont újra itt az idő a többnyelvűség támogatására. Ha értjük a másikat és beszéljük a nyelvét, az kölcsönös tiszteletet és megbecsülést eredményez és segít lebontani a fejekben kialakult határokat. Első lépés a népek egyetértése irányába, egyúttal az osztrák-magyar határtérség fejlődésének az alapja. Ennélfogva a határrégióban különös jelentősége van

annak, hogy e kulcsfontosságú tudás megszerzése minden módon támogatást kapjon.

Magyarországon a német nyelv a Duna-Monarchia óta fontos nyelvnek számított és az iskolákban, különösen a német nemzetiségű iskolákban ma is nagy arányban tanítják. Ezzel szemben Ausztriában megritkult, illetve megszűnt a keleti szomszédországok nyelvének oktatása. Az utóbbi években viszont pozitív változás történt: a magyar, mint idegen nyelv egyre több osztrák óvodában, iskolában és gimnáziumban választható. Az INTERREG által támogatott nyelvi offenzíva eredményeként például az Industrieviertelben évente 400 diák tanul magyart, több mint 20 iskolában.

nyelvtanfolyamok segítettek a középiskolai diákoknak abban, hogy felfedezzék a szomszédos térségekkel való kulturális és nyelvi együttélésben rejlő örömeket.

A City Cooperation projekt fő célja volt, hogy a hármashatár mentén Kelet-Stájerország, Kelet-Szlovénia és Délnyugat-Magyarország 24 városa között fenntartható együttműködés alakuljon ki. Városfejlesztés, gazdaságfejlesztés, kulturális, ifjúsági és sportkooperáció témakörökben dolgoztak ki stratégiákat és olyan kísérleti akciókat valósítottak meg, mint például helyi vásárlási utalványok kibocsátása és többnyelvű városi idegenvezetés kialakítása. A szorosabb együttműködésnek köszönhetően a hármashatár menti városok könnyebben tudnak szembenézni a strukturális változás okozta kihívásokkal.

A burgenlandi horvátok már több mint 500 éve élnek az egykori Német-Nyugat-Magyarország számos községében. Nyelvüket és kultúrájukat ápolva mindig is stabil összekötő elemek voltak a nyugat-magyarországi megyék és Burgenland között. A COCU projekt segített nyelvi kompetenciájukat erősíteni és a közös kulturális örökséget ápolni.

Több projekt (BILKIG, MULTILING, EDUCORB és EDUCORB extended) is foglalkozott az óvodás és iskolás korú gyermekek nyelvi és kulturális fejlődésével - a tevékenységekbe összesen több mint 1000 gyermeket sikerült bevonni. Az EdTWIN projektben iskolai partnerségek, a szomszédos régiókban végzett gyakorlatok és

BILKIG

Kétnyelvű nevelés az óvodában
www.welterbe.org

MULTILING

Többnyelvű nevelés Ágfalván és Draßburgban

EDUCORB

Partnerség az oktatásért a határtérségben
www.educorb.eu

EDUCORB extended

Partnerség az oktatásért a határtérségben - kiterjesztve
www.educorb.eu

EdTWIN

EdTWIN Ikerkapcsolatok az oktatásban az európai polgárért, Centrope Régió vezető iránya
<http://edtwinn.d000016.hosting.itp-network.com/>

City Cooperation

Városok együttműködésének kialakítása Kelet-Stájerország, Kelet-Szlovénia és Délnyugat-Magyarország határmenti régióban, egy jövőbeli együttműködést megcélzó stratégia kidolgozásának és az első pilótaprojektek megvalósításának keretében.
www.24cities.eu

COCU

Common Culture - Common Activities

IDŐVONAL

EURÓPA

- 1989** Páneurópai Piknik Sopronkőhida és Szentmargitbánya között, mely során 700 NDK állampolgár menekült nyugatra - a Vasfüggöny leomlása: „A Berlini Fal lebontása Magyarországon kezdődött, a német újraegyesítés felé az első lépés a Páneurópai Pikniken történt!”
- 1995** Ausztria EU-csatlakozása
- 1997** Ausztria csatlakozása a schengeni övezetbe
- 2002** Az Euró bevezetése Ausztriában
- 2004** Magyarország EU-csatlakozása (első keleti bővítés)
- 2007** Magyarország schengeni csatlakozása - a határellenőrzés megszűnése Ausztria és Magyarország között
- 2009** Lisszaboni Szerződés (EU27-ek szerződése)
- 2011** Munkaerő szabad áramlása Ausztria és Magyarország között

INTERREG-PERIÓDUSOK

- 1995-1999** Ausztria és Magyarország együttműködése a PHARE CBC és INTERREG IIA Programban
- 2000-2003** Még mindig elkülönülő PHARE CBC és INTERREG IIIA támogatási programok
- 2004-2006** Első közös Ausztria-Magyarország Program (INTERREG IIIA)
- 2007-2013** Első teljes 7 évre kiterjedő Ausztria-Magyarország Program (INTERREG IVA)
- 2014-2020** Aktuális Ausztria-Magyarország Program (INTERREG VA)

HATÁRTÉRSÉG

- 1994** az FH Burgenland (Burgenlandi Szakfőiskola) alapítása
- 1998** az EuRégió West/Nyugat Pannonia alapítása
- 2000** Első határtalan picture on fesztivál Bildein-ben, mint INTERREG projekt
- 2001** A Fertő tó az UNESCO világörökség része
- 2002** A burgenlandi tartományi tűzoltóiskola határon átnyúló „Pannon Kompetencia Centrum-má” való átépítése az INTERREG keretében
- 2013** Burgenland energia-önellátó

AZ OSZTRÁK-MAGYAR HATÁRTÉRSÉGBEN LAKÓ ÁTLAGEMBER

- 42 éves és még 36 éve van hátra
- 23,6 a testtömeg-indexe (és le szeretne fogyni)
- 48 kg sertéshúst fogyaszt évente
- szereti a rizlinget, kékfrankost, sört és kávé
- egy vagy két gyermeke születik, akiket Annának és Dávidnak hívnak
- naponta 172 percet tölt el a tévé előtt és csak 5 percet az interneten
- túlórázik és hetente közel 41 órát dolgozik